

Edmondo De Amicis

CUORE

Traducere de GETA POPESCU
Cuvânt-înainte de IOANA REVNIC

CORÍNT
BOOKS

CUPRINS

Pledoarie pentru un roman vechi și (prea) sentimental.....5

OCTOMBRIE

Prima zi de școală	9
Învățătorul nostru	12
O nenorocire	13
Băiatul din Calabria	15
Colegii mei	17
O faptă generoasă.....	18
Învățătoria mea de la clasa întâi ciclul superior	20
Într-o mansardă	22
Școala	23
Micul patriot din Padova	24

NOIEMBRIE

Coșarul	28
Ziua morților	31
Prietenul meu Garrone	32
Cărbunarul și domnul	34
Învățătoria fratelui meu	37
Mama mea	39
Colegul meu Coretti	40
Directorul	45
Soldații	47
Protectorul lui Nelli	48
Primul din clasă	50
Mica „santină” din Lombardia	52
Săracii	58

DECEMBRIE

Afaceristul	60
Vanitate	62
Prima ninsoare	63
„Micul zidar”	65
Un bulgăre de zăpadă	66
Învățătoarele	69
Acasă la rănit	70
Micul copist florentin	72
Voința	78
Gratitudine	79

IANUARIE

Învățătorul suplinitor	81
Biblioteca lui Stardi	82
Fiul fierarului	84
O vizită frumoasă	85
Funeraliile regelui Victor Emanuel al II-lea	87
Franti dat afară din clasă	89
Toboșarul sard	90
Dragostea de patrie	98
Invidie	100
Mama lui Franti	101
Speranță	104

FEBRUARIE

O insignă meritată	106
Intenții bune	108
Trenulețul	109
Îngâmfare	111
Răniți la lucru	112
Deținutul	114
Infirmerul tatei	117
Atelierul de fierărie	124
Mica paiată	127
Ultima zi de carnaval	130

Copiii orbi	133
Învățătorul bolnav	139
Strada	141

MARTIE

Cursurile serale	144
Lupta	146
Părinții băieților	147
Numărul 78	150
Mititelul mort	152
În ajun de 14 martie	153
Împărțirea premiilor	155
Cearta	159
Sora mea	161
Sângele micului erou din Romagna	162
„Micul zidar” muribund	168
Contele Cavour	170

APRILIE

Primăvara	173
Regele Umberto	174
La azilul de copii	179
La gimnastică	184
Învățătorul tatălui meu	187
Convalescență	196
Prietenii muncitori	198
Mama lui Garrone	199
Giuseppe Mazzini	201
Medalia pentru merite cetățenești	202

MAI

Copiii rahitici	207
Sacrificiul	209
Incendiul	210
De la Apenini la Anzi	214
Vară	245

Poezie	246
Surdomuta	248

IUNIE

Garibaldi	256
Armata	258
Italia	261
32 de grade	262
Tatăl meu	264
Pe dealurile din apropiere	265
Împărțirea premiilor acordate muncitorilor	269
A murit învățătoarea mea	271
Mulțumesc	273
Naufragiu	275

IULIE

Ultima pagină a mamei mele	282
Examenele	283
Ultimul examen	285
Adio	287

Află mai multe... și spune ce crezi

I. Repere cronologice.....	291
II. Știi? Află mai multe!	292
III. Altfel – despre <i>Cuore</i>	292
IV. Ce poți face, după ce ai citit cartea? 30 de idei pentru o lectură creativă	295

OCTOMBRIE

Prima zi de școală

luni, 17

Astăzi este prima zi de școală. Au trecut ca prin vis cele trei luni de vacanță la țară! Mama m-a condus în această dimineață la Secția Baretti pentru a mă înscrie în clasa a treia elementară, însă eu mă gândeam la vacanța petrecută la țară și mergeam fără pic de chef.

Toate străzile forfoteau de copii; cele două prăvălii ale librarilor erau ticsite de tați și mame care cumpărau ghiozdane, serviete și ciete, iar în fața școlii se îmbulzea atâta lume, încât portarului și gardianului municipal¹ le era greu să țină ușa deschisă.

Lângă ușă, am simțit că cineva mă atinge pe umăr: era învățătorul meu dintr-a doua, mereu vesel, cu părul roșcat și ciufulit, care îmi spuse:

— Așadar, Enrico, iată-ne despărțiți pentru totdeauna!

O știam și eu prea bine, dar totuși m-au mâhnit cuvintele acelea. Am intrat cu mare greutate. Doamne, domni, femeii din popor, muncitori, ofițeri, bunicuțe, servitoare, toți cu copiii de mână și cu certificatele de promovare în cealaltă, umpleau încăperea de la intrare și scările și făceau un zgomot surd, de părea că intraseră într-un teatru.

Am revăzut cu plăcere încăperea aceea mare de la parter, cu ușile celor șapte clase, unde mi-am petrecut vreme de trei ani aproape fiecare zi. Era lume multă, învățătoarele plecau și veneau. Învățătoarea

¹ Voluntar din Garda civică (sau națională) care asigura paza și liniștea într-un oraș (n. tr.).

mea de la clasa întâi ciclul superior¹ mă salută din ușa clasei și îmi spuse:

— Enrico, tu înveți la etajul de sus, anul acesta; nu te voi vedea nici măcar în treacăt! – și mă privi cu tristețe.

În jurul directorului erau femei, toate îngrijorate, pentru că nu mai era loc și pentru copiii lor, și mi s-a părut că el avea barba puțin mai albă decât anul trecut. I-am găsit pe băieți înalți, dolofani.

La parter, unde se făcuseră deja repartițiile, erau copii din primele clase de la ciclul inferior care nu voiau să intre în clasă și se arătau îndărătnici precum măgărușii, trebuia să-i bagi înăuntru cu forța; și unii fugeau din bănci; alții, văzându-i pe părinți că pleacă, începeau să plângă, iar aceștia erau nevoiți să se întoarcă să-i mângâie sau să-i ia înapoi, iar învățătoarele ajunseseră la disperare.

Fratele meu mai mic a fost admis în clasa învățătoarei Delcati; eu, la învățătorul Perboni, sus, la etajul întâi. La ora zece eram toți în clasă: cincizeci și patru, doar cincisprezece sau șaisprezece dintre colegii mei dintr-a doua, printre care Derossi, cel care ia întotdeauna premiul întâi.

Gândindu-mă la pădurile, la munții unde mi-am petrecut vara, școala mi s-a părut atât de mică și de tristă! Mă gândeam din nou la învățătorul meu dintr-a doua, atât de bun, care râdea mereu cu noi, mic de statură, că părea un coleg de-al nostru, și îmi părea rău să nu-l mai văd în clasă, cu părul său roșcat și ciufulit.

Învățătorul nostru este înalt, fără barbă, cu părul cărunt și lung și are o cută dreaptă pe frunte; are vocea gravă și se uită țintă la noi toți, unul după altul, parcă ar vrea să ne citească gândurile; și nu râde niciodată.

¹ Legea Casati, intrată în vigoare în 1861 și aplicată până în 1923, extinsă, după unificare, la tot teritoriul Italiei, a reformat învățământul, astfel: școala primară de patru ani era împărțită în două cicluri, inferior, obligatoriu și gratuit (6–7 ani), și superior (8–9 ani); școala secundară de opt ani (10–17 ani) era împărțită în gimnaziu (cinci ani, cu plată, 10–14 ani) sau școli tehnice (10–15 ani) și liceu de trei ani (15–17 ani); universitatea dura patru ani (18–21 ani). Doamna este învățătoare la clasa a treia (n. tr.).

*Învățătorul nostru este înalt, fără barbă, cu părul cărunt
și are o cută dreaptă pe frunte.*

Eu îmi spuneam în sinea mea: „Iată-mă în prima zi de școală. Mai sunt încă nouă luni. Câte teme, câte examene lunare, câtă trudă!” Chiar simțeam nevoia să o găesc pe mama la ieșire și am alergat să-i sărut mâna. Ea îmi spuse:

— Curaj, Enrico! Vom învăța împreună.

Și m-am întors acasă bucuros. Dar nu-l mai am pe învățătorul meu, cu zâmbetul acela binevoitor și vesel, iar școala nu mi se mai pare frumoasă ca altădată.

Învățătorul nostru

marți, 18

Și noul meu învățător îmi place, după această primă dimineață. Pe când intram în clasă, în vreme ce el se așezase deja la locul său, apărea din când în când în ușa clasei câte unul din școlarii săi de anul trecut, pentru a-l saluta; apăreau, îl salutau și treceau:

— Bună ziua, domnule învățător.

— Bună ziua, domnule Perboni.

Unii intrau, îi atingeau ușor mâna și fugeau. Se vedea că țineau la el și că ar fi vrut să se întoarcă la el.

El răspundea:

— Bună ziua – strângea mâinile ce i se întindeau; dar nu se uita la niciunul, la fiecare salut rămânea serios, cu cuta sa dreaptă pe frunte, întors spre fereastră, și privea acoperișul casei din față, și, în loc să se bucure de acele saluturi, părea că suferă.

Apoi se uita la noi, pe rând, atent. În timp ce dicta, coborî să se plimbe printre bănci și, văzând un băiat care avea toată fața plină de bășicuțe roșii, se opri din dictat, îi luă fața în mâini și îl privi; pe urmă îl întrebă ce avea și îi puse o mână pe frunte ca să vadă dacă era fierbinte.

În momentul acela, un băiat din spatele său se sui pe bancă și începu să se strâmbe. El se întoarse numaidecât; băiatul se așeză brusc la loc și rămase nemișcat, cu capul plecat, așteptând pedeapsa. Învățătorul îi puse o mână pe creștet și îi spuse:

— Să nu mai faci niciodată.

Altceva nimic. Se întoarse la catedră și termină dictarea. După ce a terminat, ne privi o clipă în tăcere; apoi spuse foarte încet, cu vocea sa gravă, dar blândă:

— Ascultați. Vom petrece un an împreună. Să încercăm să-l petrecem bine. Învățați și fiți cuminți. Eu nu am familie. Voi sunteți familia mea. Anul trecut o mai aveam încă pe mama: a murit. Am rămas singur. Nu vă mai am decât pe voi pe lume, nu mai am alt sentiment, alt gând, decât pentru voi. Voi sunteți ca și copiii mei. Eu vă iubesc, trebuie să mă iubiți și voi. Nu vreau să pedepsesc pe nimeni. Arătați-mi că sunteți băieți cu suflet; clasa noastră va fi o familie, iar voi veți fi mângâierea mea și mândria mea. Nu vă cer să-mi făgăduiți prin vorbe; sunt sigur că, în sufletul vostru, deja mi-ați spus da. Și vă mulțumesc.

Chiar atunci intră portarul să anunțe terminarea orelor. Am ieșit toți din bănci într-o liniște deplină. Băiatul care se suise pe bancă se apropie de învățător și îi spuse cu un ușor tremur în glas:

— Vă rog să mă iertați, domnule învățător.

Învățătorul îl sărută pe frunte și îi spuse:

— Du-te, băiete.

O nenorocire

vineri, 21

Anul școlar a început cu o nenorocire. Mergând la școală, în această dimineață, îi repetam tatei spusele învățătorului, când am văzut că strada era plină de lume, care se înghesuia în fața intrării în Secția Baretii. Tatăl meu spuse numaidecât:

— O nenorocire! Anul începe prost!

Intrarăm cu mare greutate. Încăperea spațioasă de la parter era ticsită de părinți și băieți, pe care învățătorii nu izbuteau să-i bage în clase, și toți se întorseseră spre biroul directorului, iar cineva spunea:

— Bietul băiat! Sărmanul Robetti!

Pe deasupra capetelor, în spatele încăperii pline de oameni, se vedea casca unui gardian municipal și capul pleșuv al directorului; apoi intră un domn cu pălărie cu boruri înalte și toți spuseră:

— Este medicul.

Tatăl meu l-a întrebat atunci pe un învățător:

— Ce s-a întâmplat?

— I-a trecut roata peste picior, răspuse acesta.

— I-a rupt piciorul, spuse altcineva.

Era un băiat dintr-a doua, care venind la școală pe strada Dora Grossa¹ și văzând un copil din clasa întâi ciclul inferior scăpat din mâna mamei, căzut în mijlocul străzii, la câțiva pași de un omnibuz² care era să dea peste el, a alergat cu curaj, l-a apucat cu putere, l-a tras și l-a salvat; dar pentru că nu a fost iute să-și tragă înapoi piciorul, roata omnibuzului a trecut peste el. Este fiul unui căpitan de artilerie.

Pe când ni se povesteau toate acestea, intră în încăpere o doamnă ca ieșită din minți, croindu-și cu greu drum prin mulțime: era mama lui Robetti, pe care cineva o chemase; o altă doamnă îi ieși în întâmpinare și se aruncă de gâtul ei, plângând în hohote: era mama copilului salvat. Amândouă dădură buzna în încăpere și se auzi un strigăt disperat:

— O, Giulio! Copilul meu!

O trăsură se opri chiar atunci în fața ușii și, în scurtă vreme, apărură directorul cu băiatul în brațe, care își sprijinea capul pe umărul său, alb la față și cu ochii închiși. Toți amuțiră: nu se auzeau decât hohotele de plâns ale mamei. Directorul se opri o clipă, palid, și cu amândouă mâinile ridică puțin copilul pentru a-l arăta mulțimii. Și atunci învățători, învățătoare, părinți, copii, șoptiră toți într-un glas:

— Bravo, Robetti! Bravo, sărman copil! – și-i trimiteau sărutări; învățătoarele și băieții care se aflau în preajma lui îi sărutară mâinile și brațele.

El deschise ochii și spuse:

¹ Construită în epoca romană, a fost una dintre cele două axe principale ale orașului antic. Stradă principală și prin lungimea sa (963 m), până pe la 1882 era numită de torinezi *Contrada di Dora Grossa* (n. tr.).

² Un fel de trăsură cu mai multe locuri, asemănătoare cu diligența, folosită odinioară în unele orașe mari la transportul în comun al călătorilor (n. tr.).

— Ghiozdanul meu!

Mama micuțului salvat i-l arătă plângând și îi spuse:

— Ți-l duc eu, îngerășul meu drag, ți-l duc eu.

Și în tot acest timp o susținea pe mama rănitului, care își ascundea fața în mâini. Au ieșit, au așezat cu grijă copilul în trăsura, trăsura a pornit. Și atunci am intrat din nou toți în școală, în liniște.

Băiatul din Calabria

sâmbătă, 22

Ieri-seară, în timp ce învățătorul ne dădea vești despre sărmanul Robetti, care multă vreme va trebui să umble în cârje, intră directorul cu un elev nou înscris, un băiat cu chipul negricios, cu părul negru, cu ochii mari și negri, cu sprâncenele dese și împreunate pe frunte, îmbrăcat tot în negru, cu o curea din marochin¹ negru în jurul mijlocului. Directorul, după ce i-a șoptit ceva la ureche învățătorului, a ieșit, lăsându-i-l pe băiat, care se uita la noi cu ochii săi mari și negri, parcă speriat. Atunci, învățătorul îl luă de mână și spuse în fața clasei:

— Voi trebuie să fiți bucuroși. Astăzi intră în clasa noastră un mic italian născut la Reggio di Calabria, care se află la peste cinci sute de mile² de aici. Iubiți-l pe frățiorul vostru venit de departe. El s-a născut într-un ținut plin de glorie, care a dat Italiei oameni iluștri, iar acum îi dă muncitori voinici și soldați viteji; într-una dintre cele mai frumoase regiuni ale patriei noastre, unde sunt păduri întinse și munți înalți, locuită de o populație înzestrată cu o inteligență vie și plină de curaj. Iubiți-l, astfel încât să nu bage de seamă că este departe de orașul unde s-a născut; arătați-i că un băiat italian, în oricare școală italiană ar pune piciorul, găsește întotdeauna frățiori.

¹ Piele fină de capră tăbăcită vegetal, cu desene în relief sau în culori (n. tr.).

² Unitate de măsură pentru distanțele terestre folosită în trecut; (azi) unitate de măsură egală cu 1 609,3 m, folosită în Marea Britanie și în SUA (n. tr.).

Acestea fiind spuse, însemnă pe harta de perete a Italiei locul unde se află Reggio di Calabria.

Apoi spuse cu voce tare:

— Ernesto Derossi!

Este cel care ia întotdeauna premiul întâi. Derossi se ridică.

— Vino aici, spuse învățătorul.

Derossi ieși din bancă și se duse lângă catedră, în fața băiatului din Calabria.

— În calitate de premiant al clasei, îi spuse învățătorul, strânge-l în brațe și spune-i „bine ai venit!”, în numele întregii clase, noului coleg; îmbrățișarea fiilor Piemontului dată unui fiu al Calabriei.

Derossi îl îmbrățișă pe calabrez, spunând cu vocea sa clară:

— Bine ai venit!

Și acesta din urmă îl sărută cu putere pe amândoi obrazii. Toți băieții au aplaudat.

— Liniște, strigă învățătorul, la școală nu se aplaudă!

Dar se vedea că era bucuros. Și băiatul din Calabria era bucuros. Învățătorul îi stabili locul și îl conduse la bancă. Apoi mai spuse:

— Să țineți minte ceea ce vă spun acum. Pentru ca acest lucru să se poată întâmpla, ca un băiat din Calabria să se simtă ca acasă la el la Torino și ca un copil din Torino să se simtă ca acasă la el la Reggio di Calabria, țara noastră a luptat vreme de cincizeci de ani și treizeci de mii de italieni și-au pierdut viața. Voi trebuie să vă respectați, să vă iubiți; dar acela dintre voi care l-ar jigni pe acest nou coleg pentru că nu s-a născut în regiunea noastră, nu ar fi vrednic să mai ridice niciodată ochii din pământ când trece drapelul tricolor.

Îndată ce băiatul calabrez se așeză la locul său, vecinii îi dăruiră tocure și o gravură¹, iar un alt băiat, din ultima bancă, îi trimise un timbru din Suedia.

¹ Imagine imprimată după un desen gravat pe o placă de cupru sau de lemn; stampă (n. tr.).

Colegii mei

marți, 25

Băiatul care i-a trimis timbrul copilului din Calabria îmi place cel mai mult dintre toți. Se numește Garrone, este cel mai mare din clasă, are aproape paisprezece ani, capul mare, lat în spate; este bun la suflet, se vede când zâmbește; dar pare că gândește mereu ca un om mare. Acum îi cunosc deja pe mulți dintre colegii mei. Îmi mai place unul, se numește Coretti și poartă un tricou de culoarea ciocolatei și o șapcă din păr de pisică; mereu vesel, este fiul unui negustor de lemne, care a fost soldat în războiul din '66¹, în careul² prințului Umberto³, și se spune că are trei medalii. Mai este micuțul Nelli, un biet cocoșat, plâpând și tras la față. Mai este unul foarte bine îmbrăcat, care își scutură mereu firele de păr de pe haine, și care se numește Votini.

În banca din fața mea stă un băiat poreclit „micul zidar”, fiindcă tatăl său este zidar; o față rotundă ca un măr, cu un nas borcănat; el are o îndemânare deosebită, știe să imite „buza de iepure”⁴ și toți îl pun să se strâmbe și se prăpădesc de râs; poartă o pălărie mică cu bor moale, pe care o ține mototolită în buzunar ca o batistă. Lângă „micul zidar” stă Garoffi, un lungan slab, cu nasul acvilin și ochii foarte mici, care face întruna negoț cu penițe, ilustrații și cutii de chibrituri, și își scrie lecția în palmă, pentru a o putea citi pe furiș.

Mai este apoi un „domnișor”, Carlo Nobis, care pare foarte îngâmfat, și stă între doi băieți ce îmi sunt simpatici: fiul unui fierar, îmbrăcat, ca într-un sac, într-o haină care îi ajunge până la genunchi, palid, că pare mereu bolnav, are veșnic un aer speriat și nu râde

¹ Al Treilea Război de Independență (20 iunie–12 august 1866) a fost purtat de trupele Regatului Italiei împotriva armatelor Imperiului Austriac (n. tr.).

² Trupă dispusă în formă de pătrat pentru a putea respinge atacurile inamicului din patru părți (n.tr.).

³ Umberto I de Savoia a comandat Divizia XVI Infanterie, reușind să respingă atacurile ulanilor austrieци, fiind decorat cu Medalia de aur „Virtutea militară” (n. tr.).

⁴ Anomalie congenitală care constă în faptul că buza este ușor despicată (ca la iepure) (n. tr.).

niciodată; și unul cu părul roșcat, care are un braț paralizat și îl poartă legat de gât: tatăl său a plecat în America, iar mama sa umblă încoace și încolo să vândă zarzavaturi.

Vecinul meu din stânga, Stardi, mic și îndesat, mai că nu are gât, e un tip curios, un îmbufnat care nu vorbește cu nimeni și pare că nu pricepe prea multe, dar este atent la învățător, nici nu clipește, cu fruntea încruntată și cu dinții încleștați: și dacă îl întreabă cineva ceva când învățătorul vorbește, prima și a doua oară nu răspunde, iar a treia oară îi trage un picior. Și are alături un nerușinat și un rău, unul care se numește Franti, care a fost deja eliminat de la o altă școală. Mai sunt și doi frați, îmbrăcați la fel, care seamănă ca două picături de apă, și poartă amândoi pălării calabreze¹, cu pană de fazan. Dar cel mai drăguț dintre toți, cel care are o inteligență vie, care va fi cu siguranță primul și în acest an este Derossi; iar învățătorul, care a înțeles acest lucru, îi pune mereu întrebări. Eu însă țin extrem de mult la Precossi, fiul fierarului, acela cu haina lungă, care pare mai mereu bolnăvior; unii spun că tatăl său îl snopește în bătaie; este foarte timid și de fiecare dată când întreabă ceva sau se atinge ușor de cineva spune: „Iartă-mă” și se uită cu ochi blânzi și triști. Dar Garrone este cel mai mare și cel mai bun.

O faptă generoasă

miercuri, 26

Pe Garrone am început să-l cunosc chiar în această dimineață. Când am intrat în clasă, puțin mai târziu, fiindcă mă oprise învățătoarea de la clasa întâi ciclul superior să mă întrebe la ce oră putea să vină la noi acasă, învățătorul nu venise încă, și trei sau patru băieți îl necăjeau pe bietul Crossi, acela cu părul roșcat, care are un braț paralizat și a cărui mamă vinde zarzavaturi. Îl împungeau cu riglele, îi aruncau în față coji de castane și îi spuneau „schilodule” și

¹ Pălărie cu calota ascuțită, panglici și tiv de piele la bor. Astăzi face parte din uniforma vânătorilor de munte (n. tr.).